

BUITEN

12^e JAARGANG N°. 51.

ZATERDAG 21 DECEMBER 1918.

Foto C. Steenbergh.

LANGS DEN WINKELDIJK BIJ ABCOUDE.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

LANGS DEN WINKELDIJK BIJ ABCOUDE	BLZ. 601
DE PELSJAGERS, DOOR HULBERT FOOTNER (16)	BLZ. 602, 611
NOG EENS „HET OUDE HUIS AAN DE NIEUWEBRUGSTEEG”, DOOR C. V.	BLZ. 603
ONTVANGEN BOEKEN	„ 603
VOLKSFEESTEN EN VOLKSLEVEN IN CAIRO, DOOR MAURITS WAGENVOORT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 604—608
DE VAGEBOND, DOOR JOB STEYNEN	BLZ. 606
DIER TUSSEN DE DIEREN, DOOR G.	„ 609
HET WEST-INDISCHE HUIS TE AMSTERDAM, DOOR S. KALFF, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 609—611
HET KASTEEL GEYSIEREN BIJ VENRAY, IN 'T BEGIN DEZER MAAND AFGEBRAND, ILLUSTRATIE	BLZ. 612

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een afzender doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S, BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

DE PELSJAGERS.

(16)

EEN VERHAAL UIT ATHABASCA

DOOR HULBERT FOOTNER.

„HET schijnt mij toe, dat de gedachte het magazijn te plunderen zich van zelf aan hen zal opdringen. Wij weten, dat zij op uw vader vertoerd zijn. Zijn langdurige zwakte maakt hen stoutmoedig.”

„Maar dat zijn slechts veronderstellingen!” riep Colina.

„Maar er is nog iets. Hun geest werkt vreemd. Ze komen nooit ronduit met iets voor den dag. Ik heb een soort waarschuwing gekregen. Het was een uitnodiging om den avond door te brengen bij Marcel Charibois, een eindje de rivier af. Maar de uitnodiging kwam van den anderen kant.”

„Waarom zouden ze je waarschuwen?” vroeg Colina.

„Iemand onder hen heeft misschien gewetensbezwaren,” antwoordde Strange. „Watusk, het opperhoofd, is fatsoenlijk genoeg. Misschien wil hij mij op deze wijze laten weten, dat hij zijn menschen niet in toom kan houden.”

„Wat verwacht je, dat er gebeuren zal?” vroeg zij.

„Ik denk, dat er van nacht een aanval komt,” zei hij kalm. „Het is mijn plicht u dat te zeggen. Als de aanval niet komt, is er niets verbeurd.”

Strange's rustige toon was vreeselijk indrukwekkend. Colina was bleek en stil en voelde de ontzetting op zich inwerken. Zij was geen lafaard, maar dit vooruitzicht zou den sterksten man doen ontstellen.

„Wij zijn zoo hulpeloos,” mompelde zij ten laatste.

Een vonk, van voldoening zou men zeggen, schoot van uit Strange's zedig neergeslagen oogen. „We kunnen op onze inboorlingen niet rekenen,” vervolgde hij sober, „en Greer is naar de andere zijde overgelopen.”

Colina kromp ineen.

„Dan zijn we slechts met zijn vieren, behalve u en uw vader. Als we een steenen gebouw hadden, behoefden we ons niet druk om hen te maken, maar alles is van hout. En het vuur is hun geliefkoosd wapen. Er staan twee wegen voor ons open. We kunnen weggaan vóór ze komen en we kunnen blijven en ons verdedigen.”

Colina staarde met groote oogen voor zich. „Vader zou nooit goedvinden, dat wij hem wegvoerden zonder alles te verklaren,” mompelde zij. „En als we hem zeiden wat we weten, zou hij ronduit weigeren weg te gaan.”

Strange bewaarde beleidvol het stilzwijgen.

Plotseling richtte Colina het hoofd op. „Wij blijven hier,” riep ze.

Strange's donkere oogen schoten vuur — doch om welke gevoelens, was Colina niet in staat te beoordeelen. „U bent moedig!” riep hij uit. „Dat is het, wat ik van u wilde hooren!”

„Wat moeten we doen om gereed te zijn?” vroeg Colina. „We kunnen weinig doen. Het magazijn moeten we opgeven. Er is geen middel om het te verdedigen. Misschien zijn ze vol daan als ze het geplunderd hebben. We moeten allen in het huis gaan. Ik geloof niet, dat ze ons kwaad zullen doen, uitgezonderd misschien...”

„Vader?” vroeg Colina.

„Ze hebben zich zeer tegen hem opgewonden,” zei Strange.

„O, waarom is die man hier gekomen?” mompelde Colina.

Zij zwegen eenige oogenblikken. Colina keek naar den grond en Strange sloeg Colina gade met zijn heldere, oprechte oogen, welke, als men er diep genoeg in keek, in het geheel niet oprecht waren.

Ten slotte wendde hij zijn blik van haar af. „Er is iets, dat ik nog wilde zeggen,” begon hij op zachten toon. „Uw vader — hij zal mijn bijzondere aandacht van avond hebben. Ze zullen hem alleen over mij kunnen bereiken.”

„O, je bent zoo goed voor me!” mompelde Colina.

„Dank mij niet,” vervolgde hij haastig. „Bedenk dat ik hem alles te danken heb. Alles wat ik ben. Alles wat ik heb zou ik gaarne — gaarne — ik ben theatraal, nietwaar? Maar ik val er u niet dikwijls mee lastig. U weet wat ik bedoel. Als ik hem maar kan redden.”

Colina greep onwillekeurig zijn hand. Tranen van dankbaarheid sprongen haar in de oogen. „Ik zal je dankbaar zijn!” riep ze uit. „Je bent de beste vriend, dien ik in de wereld heb.”

„En zelfs als ik hem niets te danken had,” vervolgde Strange, haar niet aankijkende, „zou hij nog altijd uw vader zijn.”

Een uur te voren zou Colina hem hebben kunnen vernietigen. Doch het was nu een emotievol oogenblik. Zij was blind voor zijn kleur.

„Nooit, nooit zal ik dit vergeten,” zei ze.

Eerbiedig bracht hij haar hand aan zijn lippen.

De duivel, die altijd tegenwoordig is als er een valsche rol wordt gespeeld, moet zich genoegelijk in zijn handen gewreven hebben om de bekwaamheid van dezen donker-huidigen protégé.

Toen Ambrose en Simon Grampierre bij de thee-dans kwamen, vonden zij er zooveel van de Kakisas van beiderlei geslacht als er mogelijkerwijze in Jack Mackenzie's huis ondergebracht konden worden. De geheele kamer rond waren zij in rijen samengeperst, de eerste rij gehurkt, de tweede op de knieën, de derde staande, en daarachter anderen op stoelen, bedden en tafels, opdat allen een onbelemmerd gezicht op den vloer mochten hebben. De keukenkachel stond in het midden van de kamer en daarom heen was een smalle ruimte vrij gelaten voor de dansers. De atmosfeer was verstikkend voor de longen van blanken — deels tengevolge van de menselijke uitwasemingen, deels tengevolge van de zware damp der kinni-kinnick.

Watusk, die de gekleede jas en de ringen nog droeg, had zijn kostuum verbeterd door een ineengedeukten hoogen hoed op te zetten, op den rand waarvan een krans van roodpapieren rozen lag. Hij hurkte op den vloer in het midden van den achtermuur en links en rechts van hem waren plaatsen voor Ambrose en Simon. Hij was geneigd tot vriendelijkheid en scherts, dezen avond. Om de minste reden en soms om niets, lachte hij tot hij schudde. Dit was zijn manier om te toonen, dat hij zich op zijn gemak gevoelde.

Terwijl zij plaats namen, werd Ambrose getroffen door het mooie treurige gezicht van een meisje, dat op den vloer achter Watusk geknield lag. Het had iets, dat het sterk onderscheidde van de domme platte gezichten van haar zusters. Het was meer dan mooi, het was van een tragische schoonheid, ofschoon zij weinig meer dan een kind was. Wat het van bijzondere betekenis maakte, was het feit, dat de treurige oogen van het meisje zich onmiddellijk op hem vestigden toen hij binnen kwam. Terwijl hij voor haar zat werd hij zich bewust, dat haar oogen op hem rustten. Als zijn oogen de hare ontmoetten kreeg hij den indruk, dat zij hem een mededeeling zou willen doen, als ze durfde.

De pret was nog niet begonnen. De twee trommelslagers zaten stil in een hoek en het geheele gezelschap zweeg met uitdrukkingloze gezichten. Alleen Watusk praatte en lachte. De vrouwen staarden naar Ambrose en de mannen keken voor zich. Allen waren eenigszins verlegen door de tegenwoordigheid van een blanke. Ambrose zag rond en werd er door getroffen dat de nette bedrukte katoenen kleeren van de vrouwen en de kostuums van de mannen uit het magazijn in het geheel niet pasten bij de wilde gezichten. Bij zulke gezichten behoorden wollen dekens, kralen, helle kleuren en adelaarsveeren.

Ambrose, die hier nagenoeg den geheelen stam bijeen zag, naar hij meende, dacht met eenige ongerustheid aan de bloem, welke hij met zooveel moeite gemalen had. Het huis van Mackenzie lag op tamelijk grooten afstand van de tepees, en de shack, dien ze als voorraadschuur gebruikten, even ver aan den anderen kant.

„Past er iemand op je bloem?” vroeg hij Watusk.

„Ik heb vier man gezonden om de wacht te houden,” luidde het antwoord.

„Flinke kerels? Kerels die niet stiekem hier naar het dansen komen kijken?”

„Flinke kerels,” antwoordde Watusk kalm.

Kort daarop gaf Watusk een signaal aan de trommelslagers, waarop deze met hun knokkels zacht begonnen te trommelen.

De trommels waren groote hoepels, aan een zijde met een vel bespannen. Tusschen de trommelslagers stond een lamp op den vloer, waarboven ze het vel droogden als het slap werd. Zooals het met alle dansen gaat, begon ook deze eerst na eenige aarzeling. Niemand was gaarne de eerste.

Langzamerhand begonnen de trommelslagers met meer vuur te spelen.

De trommels brachten een eigenaardig geluid voort, een dof kloppend, klagend geluid, aan den invloed waarvan zelfs Ambrose zich niet kon onttrekken. Eindelijk stond een welgevormde jonge man op en begon met rukkende bewegingen om de kachel te draaien, alsof een mekanië hem dreef. Het gezelschap hief een wild gezang in mineur aan; beginnende met een hoogen toon, daalden zij geleidelijk den geheelen toonladder af met vreemde rustpoozen. Halverwege vielen de vrouwen in met hun schelle stemmen. Het gezang stierf weg als een gerommel en begon telkens weer met den zelfden hoogen, lang aangehouden toon. Op Ambrose maakte het den indruk van hondengejank.

De danser maakte een knoop in zijn zakdoek, terwijl hij om de kachel draaide. Naar een ander dansende, bood hij hem het uiteinde er van aan met eenige woorden. Het werd aangenomen en met den zakdoek tusschen hen als verbinding, dansten zij verder. Het rukkende, krampachtige van den stap veranderde nooit. Ambrose vroeg Watusk er over.

„Dit is de dans van den kreupele,” verklaarde zijn gastheer.

„Welke kreupele?” vroeg Ambrose. „Hoe is het begonnen?”

Watusk haalde de schouders op. „Het is een oude,” zeide hij.

De eerste man viel uit en de tweede koos zich een partner. Soms dansten er twee of drie paren tegelijk. Men koos zich zoowel mannen als vrouwen tot partner. Steeds werd de geknoopte zakdoek met dezelfde formule aangeboden. Ambrose vroeg wat ze zeiden.

„Dit is de geef-dans,” legde Watusk uit. „Hij zegt: „Dit is mijn mes, dit is mijn wollen deken, dit zijn mijn zijden sandalen.” Dat geeft hij allemaal weg. Eerst krijgt hij het en dan geeft hij 't weg.”

Ambrose merkte op, dat elke danser twee lucifers op de koude kachel legde, als hij zijn plaats innam en ze weer weg nam, als hij terugging. Hij vroeg wat het beteekende.

Watusk haalde weer de schouders op. „Hoe zou ik het weten?” zeide hij. „Het wordt altijd gedaan.”

Ambrose vernam later, dat dit onveranderlijk het antwoord der Kakisas was op alle vragen betreffende hun gewoonten.

Watusk deed zijn best gastvrij te zijn. Hij overlaadde Simon en Ambrose met kopjes dampende, bittere thee. Ambrose sloeg hem aandachtig gade en kwam tot de conclusie, dat de minzaamheid van het opperhoofd een groote ongerustheid verborg. De doordringende onrustige oogen wendden zich telkens met een uitdrukking van spanning naar de deur. Ten slotte hield ook Ambrose de deur onwillekeurig in het oog.

Ambrose begreep niets van den zonderlingen dans; niettemin had deze een treffende uitwerking op deelnemers en toeschouwers. De opwinding steeg elke minuut. De trommels roffelden sneller en zelfs meer verontrustend. Het scheen alsof het vel van de trommels het hart der toehoorders was, waaruit de knokkels der trommelslagers de geheimen te voorschijn haalden. De oogen flikkerden als sterren en de zang werd vervolgd met hartstochtelijke overgaaf. De gestalten schokten en sprongen om de huiselijke ijzeren kachel als vlugge dieren.

Plotseling hoorde men buiten het geluid van hard-loopende voeten en een man kwam haastig binnen door de deur met een grauwbekend gezicht en uitpuilende oogen. Het getrommel, het dansen en het gezang hield tegelijk op. De man sprak een enkele zin in de Kakisa-taal uit, herhaalde het gezegde eenige malen zonder adem te halen en zonder eenige stembuiging.

Zijn woorden electriseerden de menigte. Rauwe en schelle kreten van verwondering en schrik vulden de ruimte. Een golf van woede beroerde hen en vervormde hun gezichten. Zij verdrongen elkaar bij de deuropening en vochten om er uit te komen.

„Wat is er?” vroeg Ambrose aan Watusk.

Watusk's gezicht werkte vreemd onder de opwinding. Doch het was geen woede, zooals bij de anderen. Het verschil tusschen hem en zijn volk was opvallend.

„De bloem staat in brand,” riep hij.

„Dat was het, wat hij verwachtte,” dacht Ambrose.

Terwijl hij zich een weg naar buiten baande, werd Ambrose's hand gegrepen en gedrukt door een klein warm handje. Een oogenblik zag hij het meisje met de peinzende oogen naast zich, doch het volgende oogenblik was zij weggedrongen. Snel liep hij met de anderen weg; hij begreep niet wat ze hem had willen zeggen.

HOOFDSTUK XIII.

BRAND EN PLUNDERING.

De Kakisas renden den weg af als een hoop droge bladeren, welke door een windvlaag wordt voortgedreven. Ambrose scheen alles zoo zinneloos en onwerkelijk toe als een nachtmerrie. Het alarm was op een oogenblik van groote opwinding gekomen en pogingen om de menschen te kalmeeren werden niet gedaan. Het was als een wilde vlucht na een verloren slag. De mannen schreeuwden, de vrouwen jammerden en vergaten hun kinderen. Overal zag men in den steek gelaten kinderen; ze lagen langs den weg en gilden wanhopig. Altijd bleef Ambrose het

beeld bij van een oude vrouw, die, als een derwisch ronddraaiende, haar vermagerde armen heen en weer zwaaiende en in haar grotesque houdingen een spookachtigen indruk maakte. Zij volgden een wagenspoor, dat zich kronkelde langs boschjes struikgewas van populieren en wilgen. Toen zij bij de vlakke kwamen, waarop hun dorp stond, zagen ze in de verte hun meelmagazijn branden als een toorts en verdubbelden zij hun kreten. Ze joegen langs de tepees zonder stil te staan, de grootsten vooraan en de kleineren als een wijd verspreide achterhoede. Nu en dan viel er een, die dan met veel geschreeuw weer opstond.

Toen zij de plaats van het onheil bereikten, zag iedereen dat er niets meer te redden viel. De shack was geheel in vlammen gehuld. De geheele stam bezat nog geen zes behoorlijke emmers en de rivier lag op een afstand van ruim twee honderd meter. Toen Ambrose den omvang van den brand zag, vermoedde hij, dat het geen ongeluk was. Het was aangestoken en zoo aangestoken, dat de shack geheel verloren moest gaan. Grimmig keek hij toe. Het geheim dat hij dien morgen vermoed had, begon nu een vasten en vreeswekkenden vorm aan te nemen. Hij was van meening, dat Watusk medeplichtig was, doch hij kon zich niet voorstellen, waarom Watusk het brood van zijn eigen volk zou verbranden.

(Vervolg op blz. 611 van dit nummer).

Nog eens „het oude huis aan de Nieuwebrugsteeg.”

INGEZONDEN.

Het spijt mij, dat ik den Heer G. niet heb kunnen overtuigen met betrekking tot de plaats van het door Vinkeles afgebeelde pand. Te meer, daar de gronden van zijn twijfel mij uiterst zwak voorkomen. Vóór mijn veronderstelling, het zij geresumeerd, pleit het volgende:

1e. De door Vinkeles afgebeelde gevel van het huis is een breedere, dan die welke zeer verkort eveneens is te zien. Hij teekende, dit is welhaast zeker, den in de St. Olofspoort gestaan hebbenden zijgevel.

2e. De aquarel wordt te zeer door den lichtval beheerscht, dan dat deze geheel fantasie zou kunnen zijn.

3e. De gevelsteen wijst reeds naar de plaats van de voormalige St. Olofspoort heen en de uitspraak van Commelin versterkt de meening, dat het afgebeelde huis op de plaats daarvan staat.

4e. Het jaartal (1618) stemt overeen met dat, waarin de Sint Olofspoort werd gesloopt.

5e. Het opschrift van de aquarel sluit een andere plaats dan St. Olofspoort 9 vrijwel uit. (De begrippen „steeg” en „straatje” dekken elkaar geheel).

6e. De architectuur van Vinkeles' pand en die van het perceel Nieuwebrugsteeg 13 zijn absoluut verwant en uit hetzelfde jaar. Er kan veilig worden aangenomen dat een en dezelfde bouwmeester elk der beide huizen ontwierp op de in 1618 vrij gekomen bouwterreinen.

C. V.

Wij sluiten hiermee de gedachtenwisseling.

RED.

Ontvangen Boeken.

Het leven van Domino den zilvers, door Ernest Thompson Seton.

Monarch, de reuzenbeer van Tallac, door Ernest Thompson Seton.

Beide naar de Amerikaansche uitgave bewerkt door H. S. V. Met 100 teekeningen van den schrijver. Uitgegeven door J. Philip Kruseman, 's-Gravenhage.

Ziehier weer twee spannende verhalen op 't gebied der dierenromantiek. Tot de wetenschappelijke werken kunnen ze niet gerekend worden: er is te veel fantasie in de wijze, waarop de schrijver zijn dierenhelden velerlei gaven toedicht, die ze hóóg boven hunne omgeving doen uitsteken. Wat niet wegneemt, dat Seton een groote kennis van 't leven der dieren in de vrije natuur bezit, zoodat we toch héél wat uit zijn werk kunnen leeren. En hoe prachtig weet hij het innerlijk wezen der dieren te benaderen en ons medegevoel voor zijn helden op te wekken! Wat zitten we in spanning bij 't lezen van de jacht op Domino, die, om zijn wijfje Witkraag te redden, zich zelf opoffert en nog net aan den dood ontkomt; hoe voelen we 't als een teleurstelling, als die andere heldenfiguur, de beer van Tallac, door list ten slotte gevangen wordt door een onvermoed vervolger, die te laat bemerkt, dat Monarch, de gevreesde Grizzly-beer, niemand anders is als Jacky, het grappige beertje, dat in zijn jeugd zulk een trouw vriendje van den jager was.

Boeiend zijn deze verhalen; maar bovendien kunnen zij er toe opwekken, om te trachten onze medeschepselen, zelfs die welke wij, menschen, in onmatige verwaandheid, wreed noemen, beter te begrijpen. Van lang niet alle spannende lectuur gaat zulk een goede invloed uit.

De uitgever heeft de boeken in een dergelijk gewaad gestoken als dat van de oorspronkelijke uitgave: de bladspiegel is klein gehouden, zoodat er op den witten rand voldoende ruimte is voor de teekeningen van den schrijver, die wel kunstwaarde missen, maar bijdragen tot 't verlevendigen van het verhaal.

VOLKSBUURT IN CAÏRO.

VOLKSFEESTEN EN VOLKSLEVEN IN CAÏRO.

DOOR de warrelende en woelende menigte in de drukke straten van het inlandsche Caïro spikkelen de roode hoofddeksels der mannen, de *fez'zen*, als bewegelijke kralen van een heen en weer geslingerd snoer. Die zijn van de *effendi's*, die nog het officieele Turksche hoofddeksel dragen, zooals weleer in Europeesche steden de hooge hoed gangbaar was. Maar deze *effendi's* — de heeren — ofschoon naar de laatste Engelsche mode gekleed, zien er, op hun *fez* na, net uit als de *dandies*, die gij in den Haag of Amsterdam kunt zien. Teekenachtiger zijn de mannen uit het volk met hun *turbans*, of, het mindere volk, hun witte kalotjes op, in lange gewaden. Toch is het geen kleurige menigte, die van Caïro. Daarvoor is zij te veel in 't zwart: de vrouwen in lange sleepende doeken, voor het gelaat de zwarte sluier tot aan de oogen, welke met den koperen *boerqo'* tegen den neus aan wordt opgehouden en enkel de meestal even mooie als ondeugende oogen zien laat. De mannen uit het volk dragen allen lange hemden van zwart of blauw katoen, die tot hun bloote voeten afhangen en op de borst geopend zijn over een gestreept vestje van zijde. Niet kleurig dus, de Caïreense straatmenigte, maar oorverdovend rumoerig, zoolang zij in beweging is. Niet zoodra echter heeft zij een zittend bedrijf, of zij lijkt samengesteld uit filosofen, die niets anders te doen hebben dan te mediteeren over ongeziene dingen, of te kouten over het leven der onzichtbare werelden.

Een der aardigste elementen van het Caïreense volksleven zijn zeker de ezeldrijvers. Het Caïreense ezeltje verteedert nog heden mijn herinnering, als ik aan hem denk. Welk een zachtmoedige wijsgeer, zoolang gij u gewillig aan hem toevertrouwt. Misschien teveel man uit een stuk, als gij beweert het beter te weten dan hij. Maar overigens zoo geduldig, zoo gehard tegen vermoedenissen en ontberingen. Door lang in zijn gezelschap te verkeerren zoudt gij u allengs jongere van Plato gevoelen, indien naast, bij of achter het ezeltje niet de drijver kwam, die u door ondeugende of geestige streken de filosofische stemming, door zijn viervoeter in u opgeroepen, in vroolijkheid of ergernis doet verliezen om steeds een kameraad te wezen, die u tijd en weg kort door vroolijk gesnap, onverschillig wien hij begeleidt. Wel eens drijft hij de vrijmoedigheid zoover, dat ik tusschen een ezeldrijver en een Oostenrijksche aartshertogin het volgend gesprek hoorde: „vindt je mijn ezel niet heel prettig om er op te zitten?” De jonge aartshertogin trok een glimlachend gezichtje. Zij wist niet wat te antwoorden. Zoo gemeenzaam en vertrouwelijk was zij nog door geen vreemde toegesproken, zij was klaarblijkelijk geamuseerd.

„Ma'alesj!” „Mijn „Bismarck-ezel” is de beste „Bismarck-ezel” uit heel Egypte, weet je?”

De viervoeter werd in dit geval „Bismarck-ezel” genoemd wijl de jongen het gezelschap der aartshertogin Duitsch had hooren spreken. Die zelfde viervoeter zou ter eere van een Franschman „Clemenceau-ezel”, of ter eere van een Engelschman „Lloyd-George-ezel” genoemd zijn. En indien een Hollander in Caïro het genoegen moet missen, dat hem onder den naam van een zijner vaderlandsche groote mannen een ezeltje wordt aangeboden, dan is het zeker niet wijl hij geen ezels onder onze staatslieden kent, maar omdat de Caïreense ezeldrijver den Hollander niet uit de menigte vreemdelingen weet te onderscheiden. Dit is alleen het geval in Port-Said en in Suez. Ook hebben de ezeldrijvers de gewoonte om iederen vreemdeling, allen voornaam en rijk in hun oog, een titel naar ieders vermoedelijken landaard te geven. Dien zij als Duitscher herkennen wordt „Herr Baron” genoemd, een Franschman is „m'ssieu' le marquis”, een Engelschman „mylord”. Naar gelang zij de vreemdelingen onderscheiden, wordt ieder dan toegeroepen: „Herr Baron, wollen sie reiten mein Bismarckesel?” Of „m'ssieu le marquis, tu prends mon baudet Clemenceau?” Of de Engelschman hoort zich toegeroepen: „mylord, a drive on mij Lloyd-George-donkey?” De Hollander krijgt achtereenvolgens al deze titels en al deze staatkundige ezels te hooren maar, helaas, hij moet het doen zonder ezels en titels van zijn eigen vaderland. Geen amusanter straatvolk dan de Caïreense ezeldrijvers, zoolang zij nog jong zijn. Want de oudere zijn vergroefd, en doen enkel hun uithoudingsvermogen en soberheid waardeeren.

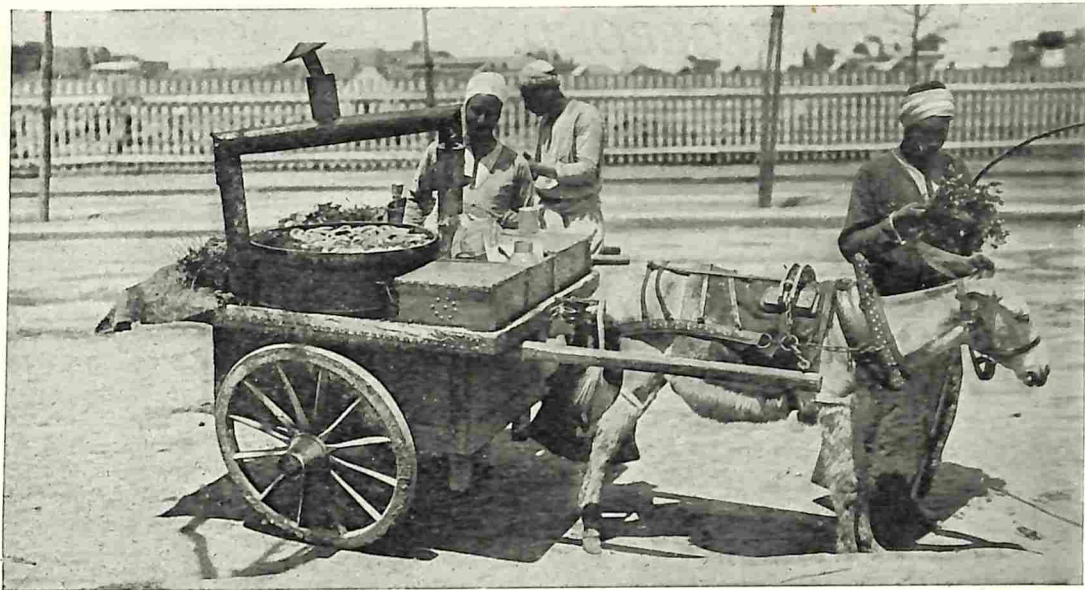
In het Caïreense volksleven de ezeldrijvers en ezeltjes het eerst! *A tout seigneur tout honneur!* Dat komt wijl de vreemdeling er op straat 't meest mee te doen heeft. Voorheen was de ezel er het eenige middel van vervoer, maar in het Westersche leven van Caïro is hij nu niet *fashionable* meer. Toch heeft de vreemdeling hem nog noodig om naar de pyramiden te gaan, ofschoon daarheen reeds sinds eenige jaren ook een electrische tram rijdt, naar de graf-tomben der mameloeken, of voor zijn wandelritjes in den omtrek. Door den veeljarigen omgang met zijn viervoeter heeft ook de oudere drijver een filosofischen trek beet, welke de uitroep: „het is de uitdrukking der levensopvatting van alle Oostersche volken. „Ma'alesj!” dus, als gij een uitstapje maakt op een aardig ezeltje, dat onder het voortgaan filosofeert, of op den rug van een kameel, die steeds maar door bromt, en soms het hoofd omwendt om u nijdig aan te zien. „Ma'alesj!”

Ook voor de kleine straatnegoties is het ezeltje veelal onmisbaar. De gaarkeuken op wielen, de bakkerij die lekkere gekruide of gezouten krakelingen te koop heeft, zij worden door ezels getrokken, en het is een lust gade te slaan met hoeveel zorg die aardige viervoeters geschooren zijn. Wat niet verhindert, dat zij meer slaag krijgen dan voedsel. Deze eetgelegenheden op wielen trekken door de drukke straatmenigte heen, maar op de pleinen zit het kramervolk rustig, en wacht achter de broodkoeken, de zure melk, de roomkazen, de vijgen of de dadels, terwijl met klepperende koperen bekkens de verkooper van verfrissende dranken door de volte gaat en uit zijn koperen vaas, waarop een groot ijsblok, zijn druppels in den drank laat aflekken, het rumoer doortinkt met zijn klanken van schrill metaalgeklapper. Wat al kleine negoties in het Caïreense volksleven! Misschien ziet men die nog rijker en levendiger in de Europeesche wijk, wijl de menigte daar, vooral in het vreemdelingenseizoen, over meer geld en grooter kooplust beschikt. Wanneer men zich in het late namiddaguur bij den Ezbekiahtuin, in het midden der stad, neerzet op het terras van het groote *Café du Nil*, dan zegt men niet teveel wanneer men beweert, dat men binnen een uur een geheel huis zou kunnen meubelen, en vullen met alle denkbare snorrepierijen en dieren. De uiteenlopendste voorwerpen worden u daar te koop aangeboden tusschen tapijten en Egyptische meubels, kleine krokodillen en apen, parfums en zoetigheden, dierenhuiden en Oostersche wapens — in Duitschland gemaakt! — loterijbriefjes en struisvederen. Deze optocht van straatventers wordt afgewisseld door dierentemmers met dansende beeren en duikelende apen, slangenbezweerders en goochelaars, alleenlopende blinden, die er op uit zijn zooveel mogelijk tegen de menschen aan te stooten om aandacht te trekken. Dit alles onder muziek en zang van rondtrekkende Calabrische of Siciliaansche mandolinisten, schorre operazangeressen en heesche tenors, die tegelijkertijd zingen van *la donna à mobile*, of baritons, die het lied van den toreador aanheffen, en jonge dames, die den laatsten adem uiten in het kwijnende: *c'est là, que je voudrais mourir, c'est là, c'est làaaaa!* Dit alles tegelijk over een breedte niet veel grooter dan enkele tientallen meters.

Hoeveel behagelijker, denkt men dan wel eens, zit men voor de inlandsche koffiehuisjes onder de groote veelkleurige zonneschermen van rood katoen benaaid met witte figuren of koranspreuken, 's avonds in het licht van zacht schijnende lantarens. Gehurkt zitten de bezoekers op breede banken, terwijl de *kahwahdsji*, aan de deur, op een klein vuurtje, zijn mengsel bereidt van drabbige maar geurige mokka in eierdop-kopjes, terwijl zijn jongen de „hobbeldebobbels” rond brengt, die besteld zijn — de waterpijpen — en voor den bezoeker onder het aanreiken eerst een haaltje doet aan het barnsteenmondstuk. In onachtzame houdingen hangen de bezoekers op de matten stoelen en spelen tric-trac. Dit is dan ook wel hinderlijk voor iemand, die in hun onmiddellijke nabijheid heeft plaats genomen, want het onophoudelijk geklep van hout op hout dringt op 't laatst als hamerslagen in de hersenen door. „*Ma' alesj!*” Men is niet altijd voor zijn plezier in het Oosten. 's Avonds is het in die koffiehuisjes nog gezelliger. Dan zitten de bezoekers in een kring gehurkt op den vloer en luisteren naar het voorlezen van een verhaal uit de „Duizend en een Nacht”, of van de nachtelijke omzwervingen van Haroen-er-Rasjid, den sultan, of van de lotgevallen van Dsjaffar den smid. De toehoorders leven geheel mee: zij klagen het uit wanneer de held in gevaar is, en slaken een hartgrondig „*elhamdoe l'illah!*” — God zij geloofd! — wanneer op het uiterste oogenblik de redding komt opdagen. Wijl dan die Oostersche verhalen bestemd zijn voor Oostersche menschen, die een bijzonder soort kinderlijke onschuld weten te vereenigen met een bijzonder soort schaamteloze zinnelijkheid, lachen de toehoorders zeer hartelijk, wanneer de lotgevallen van den sultan ook schouwiteiten betreffen, die in Europeesche landen een inspecteur van de zedenpolitie zouden doen blozen.

De meeste vreemdelingen zullen zich daaraan niet storen, want zij dringen niet zoo diep in het volksleven door, en verstaan ook niet genoegzaam de taal. Nu is het ieder duidelijk, dat men een land en volk te beter leert kennen naarmate men deze beter begrijpt, zoo niet spreekt. Het Egyptische volk, in het bijzonder

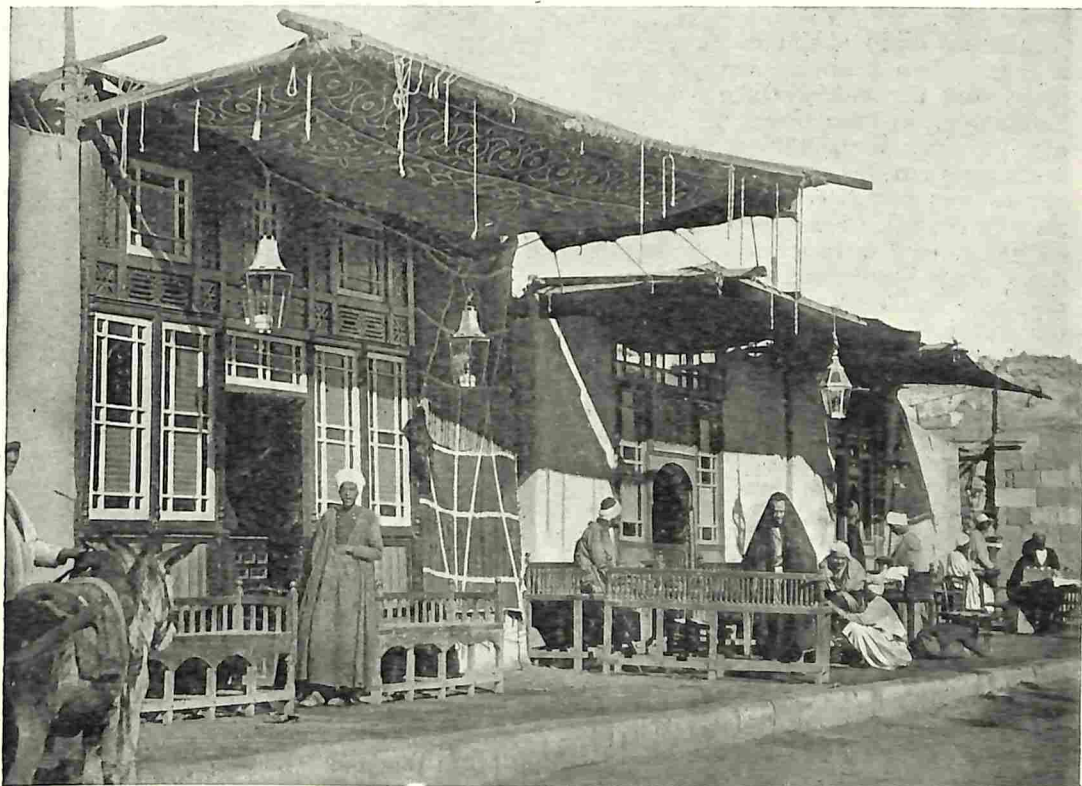

DE KRAKELINGEN-KOOPMAN.

dat van Caïro, is vol geest. Een idee is daarvan reeds gegeven in de manier waarop de ezeldrijvers de vreemdelingen toespreken: mengsel van nadrukkelijken eerbied en fopperij. Zoo hoort men ook mededeelingen en uitdrukkingen, zeker niet bestemd voor kuische ooren, wanneer men stil blijft staan bij de vele waarzeggers en waarzegsters, die op de marktplaatsen neerzitten achter wat wit zand op een tapijtje, of wat veelkleurige schelpjes om daar uit de toekomst te voorspellen van ieder, die zich daarvoor aanmeldt. Velen zijn dagelijksche klanten dezer profeten en sibyllen, zullen hun dagwerk niet aanvangen voor zij door de profetes van de markt zich de toekomst van dien dag hebben hooren voorspellen. Zij luisteren naar de voorspellingen met een mengsel van kinderlijk geloof en sceptischen spot. De Oostersche taal is bloemrijk en poëtisch, en in een land, dat kan bogen op een ouder bekend verleden dan eenig ander, klinkt van de menschelijke ervaring van vele duizenden jaren op de onverwachtste wijzen iets door in de alledaagsche gesprekken van het straatvolk. Met uitzondering van de Copten, Christenen des lands, die beweren de onmiddellijke afstammelingen te zijn van de oude bewoners onder de Pharaonen, een bewering waartoe hun kerkelijke taal, ofschoon zij die meestal noch spreken noch verstaan, recht geeft, heeten de Egyptenaren *moslem*: volgelingen van den Profeet Mohammed. Diens geheiligde voorschriften volgen zij echter slechts op voor zoover het hun goedgevindt. Dit is trouwens met alle godsdiensten het geval. Overal hebben deze zich moeten aanpassen aan de vroegere beschaving en de volksgebruiken van het land, waarin zij zijn doorgedrongen. De Christelijke godsdienst maakt daarop zoo weinig uitzondering, dat het mij steeds verwonderd heeft hoe onze Katholieken het vaak zoo onberaden kunnen opnemen voor het kerkelijk leven hunner geloofsbroeders in Zuidelijke of Oostersche landen.

(Slot. volgt).

MAURITS WAGENVOORT.

EGYPTISCHE VOLKSKOFFIEHUISJES.

DE VAGEBOND.

HET gebeurde op den namiddag van Allerheiligen, vele, zeer vele jaren geleden. De boomen, in lange reeken opgesteld, langs den grooten buiten-boulevard, hadden hun zomersche kleur verloren doch een schoone andere was ervoor in de plaats gekomen; het loof der vorstelijke eiken was volbruin; dat der linden heldergeel; de blânen van de iepen hadden bruine randen om het goudgele hart en leken de bonte liguster; heesters en struiken deden donkergroen daaronder als diepten en duistere verten.

Het licht aan den hemel nam al af. Een bleek verguldsel leek nog aan enkele boombladen hoog in de kruinen te kleven. Schaarsch waren de voorbijgangers op de wandelpaden. Schaarsch de rijtuigen en auto's. Slechts in de uiterste lanen, aan den voet der doodsch-eenvormige huizen, gleed nu en dan eene groene tramwagen onder de bruine boomen door.

Op zijn gewone bank, in de middenlaan vlak voor het sparrenboschje, zat de Vagebond, dat wil zeggen, de man dien ik altijd den Vagebond noemde in mijzelf, omdat ik hem ook op de ongewoonste uren door het park en langs de straat zag dwalen, steeds met dien aangrijpenden tred der doelloozen en der moedelozen. Er was iets in het uiterlijk van dien man, met wien ik nog nimmer een woord gewisseld had, dat mij altijd weer ontroerde. Het leek mij of een onzegbaar leed zijn stempel op die wonderlijke, afkeerwekkende persoonlijkheid gedrukt had. Telkenmale als ik hem ontmoette, verbeeldde ik mij dat dit zijn laatste gang was, de gang zijner wanhoop naar de donkere rivier om zich erin neer te storten, of naar den boom, waaraan hij zich ophangen ging. Men vergete hierbij niet, dat ik jong was en litterair, en zelfs achter de meest banale zaken zeer pakkende levenstragediën bevroedde. Ik had mij, in de hoop hem eens tot spreken te brengen, meer dan eens naast hem op deze bank op den buiten-boulevard neergezet, maar nooit was ik verder met hem gekomen dan dat hij mijn groot beantwoord had, meer had ik nooit uit hem kunnen krijgen. Suf en in zichzelf gekeerd had hij naast mij gezeten, eenige malen was hij zelfs met een beweging van ongeduld en wrevel opgestaan om met zijn tred van moedeloosheid en doelloosheid verder te dolen.

Op dezen avond, op dezen stemmigen herfstavond hing er een ik weet niet wat voor zonderlinge atmosfeer in de lucht, zoo leek mij; een onzegbare weemoed was in mijn ziel gedaald. In deze stemming kwam de kerel mij nog deerniswaardiger voor dan ooit. Bij het aanstappen kon ik de oogen niet van hem afwenden, en in het bleekig gele avondlicht zag ik hem weerzinwekkender dan ik hem nog ooit gezien had.

Daar zat hij in al zijn afschuwelijkheid. Zijn gezwollen grauw gezicht bezat niets meer, dat aan menschenlijke intelligentie herinnerde, in twee breede plooiën langs den vleezigen wipneus hingen de wangen neerwaarts om den mond, die slap en vormeloos was onder een spichtigen knevel als van een rat. De oogspelen waren lang en nauw, en daartusschen door zag men doffe bruine pupillen, die branderig als de oogen van een aap u konden aanloeren om dan ineens weer op een snelle en eigenaardige manier te verdwijnen, als vielen ze plotseling omlaag in een leege ruimte daarachter. Op den verwaarloosden kop stond, eenigszins scheef, een fantasiehoed van onzegbare kleur, die het zonderlinge van zijn verschijning niet weinig verhoogde. Een vale, veel te wijde jas met korte mouwen hing vol plooiën en kuilen om zijn poovere gestalte, en zijn gore halsboord was zoo gehavend of de muizen eraan hadden geknaagd.

„Goeienavond” groette ik hem bijhet voorbijgaan. Hij beantwoordde mijn groet met een zacht onwillig gebrom, als een hond, die zich aan een liefkozing van een hardhandig kind onttrekken wil.

Ik stond stil. Wat was daar voor zonderlings in zijn gezicht gebeurd? Iets — ik kon zoo snel niet zien wat het was — had mij bij den vluchtigen blik-van-nabij ontroerd. Aandachtiger keek ik.

Hij zat in zijn gewone houding, het hoofd een weinig gedoken, en de handen op de knieën uitgespreid. Alleen viel me op, dat die houding met een soort van krachtsinspanning verkregen werd, het was alsof een onzichtbare hand den kerel in den nek hield en hem uit alle macht poogde naar beneden te drukken. Die stijve krachtsinspanning was afschuwelijk om te

zien. Maar het aller-ellendigste was... iets anders; iets dat mij terwijl ik het duidelijk voor mij zag, tegelijkertijd nochtans ongeloofelijk leek: twee dikke tranen gleden uit de opgezwollen oogleden, en zonken met kleine schokken neer langs de ignobele wangen van den Vagebond.

Er schoot een koude rilling mij door het ruggemerg. Ik naderde den schreienden kerel.

Was het de lust om hem eindelijk eens zijn levenstragedie te ontfutselen, of was het deernis met den verlaten schooier, die mij noopte hem met een welmeenend woord te troosten? Ik zette mij naast hem op de bank, en vroeg hem of ik iets voor hem doen kon.

Ontsteld hief hij het schreiende gezicht op, en over zijn wezen kwam de verschrikking van het gejaagde wild, dat bij elke nadering den belager vreest.

— „Ben je niet wel? Kan ik iets voor je doen?” vroeg ik, en als de man, weer in de houding van daareven teruggevallen, stom voor zich uit bleef staren, hervatte ik:

— „Kom. We kennen elkaar toch. We groeten elkaar. Van aanzien kennen we elkander al zoo'n poos. We zijn eigenlijk toch geen vreemden. Vertel mij maar wat eraan scheelt. Misschien kan ik je met iets helpen.”

De kerel bleef zwijgen. Als een vormeloze klomp zat hij nu ineengedoken, roerloos. Alleen zijn schouders beefden soms heel zacht, als een drenkeling, die op den rand van den eeuwigen afgrond zijn laatste nauw merkbare levensteekenen geeft.

— „Je kunt me vertrouwen,” drong ik aan, terwijl ik mijn hand op zijn schouder legde. — „Kom, misschien kan ik je helpen. Vertel het me maar. Ik heb sympathie voor je. Het zal je ook opluchten je leed eens uit te storten. Je bent altijd zoo alleen. Nog nooit heb ik je in al dien tijd met iemand zien loopen, nooit heb ik je door iemand zien aanspreken, even. Nooit iemand, zeg...”

— „Nee, nooit iemand,” klonk de moedeloze stem, als een doffe, late echo.

„Maar heusch, je moet je niet zoo in jezelf opsluiten. Aanspraak is goed voor een mensch. Gedeeld verdriet is half verdriet.”

Hij keek mij nu in eenen vlak in het gezicht. Er was een ontsluiting in zijn trekken; de menschenlijkheid, dat edele gemeengoed van ons allen, ook van de slechtsten en ellendigsten, blonk een wijle als een licht op zijn gelaat.

„Ach, er is zoo weinig te verhalen. Het is alles hetzelfde, al zooveel jaar. Al achttien jaar. Vandaag juist achttien jaar. Op Allerheiligen!...”

De schemer daalde dieper en dieper. De gele gloed der herfstboomen was gedooft. De omtrekken der huizen aan de overzijde vervaagden en in de onbestemdheid der verre gevelvlakten traden zachtverlichte vensters te voorschijn. Als een langzaam noodsein vlood nu en dan een tram met haar roode lichten achter de boomen henen. De hemel was donker en licht gelijktijdig; een diepen spiegel in het halfduister gelijk. Sterren ontstaken reeds hun verre bleke vuren. De zonderlinge atmosfeer van weemoed hield aan, ja, zij had zich verder uitgebreid; het banale, de sleur, de pretentieuze onbeduidendheid van alledag leek in dezen avond voor eenen keer eens opgeheven. Het was een dier zeldzame kostbare oogenblikken, waarin het hart der wereld zichtbaar en hoorbaar lijkt te kloppen. En niets bevreesde mij meer. De stem van den zwerver naast mij was aan het verhalen gegaan en het scheen mij toe, of er niets natuurlijker was dan deze mededeelzaamheid van den eenzamen man.

Hij praatte met een zachte, als ver verwijderde stem, terwijl hij over het verleden sprak, en naarmate hij vorderde naar dichterbij gebeurtenissen scheen de stem ook te naderen.

„Allerheiligen. De avond van Allerheiligen. Dat is Allerzielen, weet je? Dan wordt de kerk, die den heelen dag feestelijk verzielt van de dooden opgedragen. Dan branden ginds aan het uiteinde van den boulevard op den muur van het kerkhof duizenden dooden. Die overgang van dat groote feest niet van eenen, maar van alle heiligen naar den rouwdienst niet voor eenen, maar voor alle dooden, is juist om dezen tijd van den dag. Ik weet niet wat u bent, maar ik ben godsdienstig; ik bezoek trouw de kerk!...”

Hij zweeg even en terwijl ik omhoog naar den bleeken sterrenhemel keek, in afwachting tot de stem haar verhaal hervat-

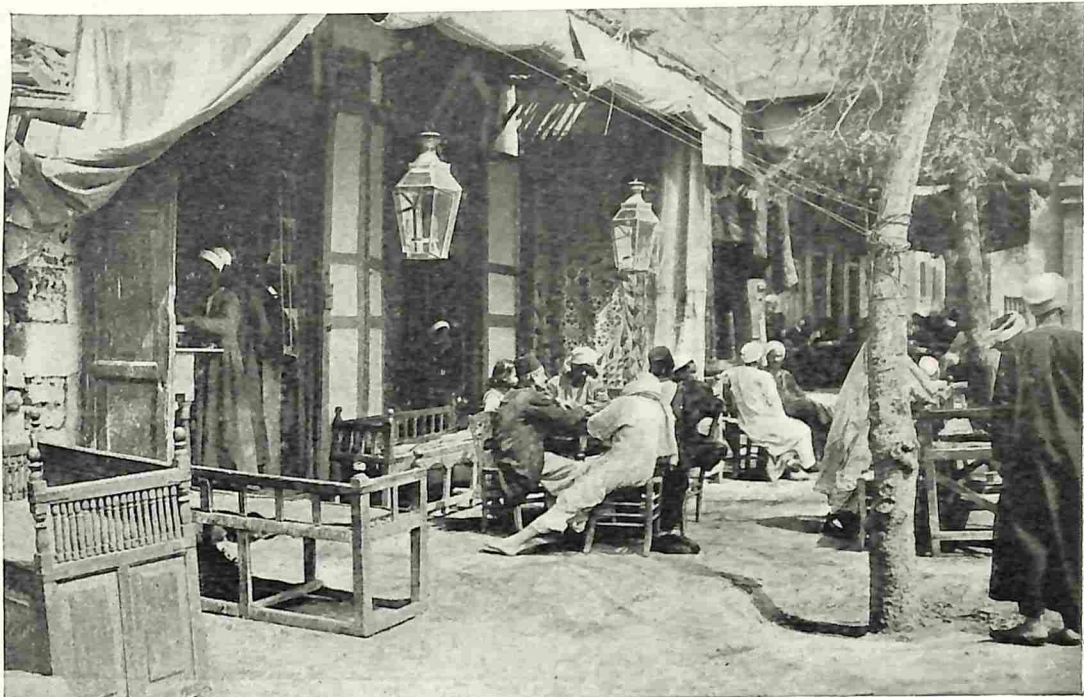
CAÏRENSCH STRAATTYPE.
DERWIJS (GELOFSBEDELAAR).

ten zou, klonk het alweer naast mij:

„Je zult het ongetwijfeld wel vreemd vinden, maar het is de waarheid: ik heb een gelukkige jeugd gehad, waarin het mij aan niets ontbrak. Mijn moeder was al gestorven, toen ik een beetje notitie van mijn omgeving begon te krijgen. Mijn vader, een gepensionneerd kolonel, kon van wat mijn moeder had nagelaten en zijn pensioen ruim leven en heeft aan mijn opvoeding veel geld ten koste gelegd. Ik was gelukkig, ik had alles wat mijn hart begeerde. Ik studeerde tamelijk ijverig en had het tot candidaat in de rechten gebracht, toen... toen ik haar leerde kennen. Haar, die later het groote ongeluk in mijn leven geworden is.... Ik had haar hartstochtelijk lief, op de manier zooals een betrekkelijk jonge man een ietwat oudere en ervaren vrouw bemint; en ik verdiepte me zoo in mijn liefde, maakte die zoo tot mijn heele bestaan, dat ik volkomen in haar macht was. Het is alles mijn eigen schuld! Wat behoeft de liefhebberende man zich te verkleinen, te vernederen voor de vrouw; wat behoeft hij al het andere — eerzucht, trots, zelftucht, alle energie, — in zich uit te roeien om zich tot een liefdesmaniak te maken! Zoo deed ik nochtans. En het was de oorzaak van alle ellende; zij, die in het begin van onze verhouding ingetogen en zachtzinnig en goedmoedig was, werd door mijn slaafsche houding heelemaal bedorven. Welke vrouw is er opgewassen tegen het absolute machtsgevoel, dat zij toch over een man moet krijgen, indien deze een en al onderworpenheid is? Maar ik was nu eenmaal een idealist, — uit mijn aanleg en door de boeken, die ik in mijn jeugd bij honderden had verslonden, — ik kende geen andere liefde dan de dienende, de onderworpen, de aanbiddende. Ik heb ervoor geboet. Al na betrekkelijk korten tijd ging ze mij haar macht op de meest grievende wijze doen gevoelen; zij, die ik wist het stellig, veel van mij hield, probeerde alles om mij den indruk van onverschilligheid te geven, om mijn liefde en mijn onderdanigheid nog maar meer aan te wakkeren. Ze liet geen middel onbepoofd in dat opzicht. Het ergste, wat zij verzon, was wel de kennis-making hernieuwen met een vroegeren vriend van haar familie; een neef, zei ze altijd. Op een avond in een café wist zij het zoo aan te leggen, dat hij naar ons toekwam, haar aansprak, en zich door haar aan mij liet voorstellen. Hij was een donker uitzienend man, uiterst correct gekleed, en met een knap, maar in mijn oog onbeduidend gelaat. Wie die twee aanzag, kreeg den indruk dat zij de stuwende kracht, hij de gestuwde was. Maar hij mocht dan ook al onder haar suggestie handelen, dat maakte voor mij de zaak er niet beter op, vooral toen hij ook bij ons thuis kwam. Ik werd met den dag jaloerscher op den kerel, en maakte haar de hevigste scènes. Zij wist echter altijd met een woord van verzoening, of een kwinkslag, soms ook met een bedreiging, mij tot bedaren te brengen, in zoover althans, dat ik voor dat oogenblik mij weer den meest begunstigten voelen kon, en, diep-gelukkig, van dat voorrecht genieten mocht. Onze scènes herhaalden zich allengs met kortere tusschenpoozen; zij had nu, om mij onderdanig te houden, een nieuw dreigement bedacht: „Ik loop met Xavier weg, als jij me niet beter behandelt”, zei ze. — Xavier heette de ellendige ingebeelde fat, die zich tusschen ons gesteld had. — Telkens als ik niet aan haar grillen toegaf, bedreigde zij me met dien vervloekten Xavier. En niet alleen, dat ze het zei, maar ze gaf me den indruk, dat ze het ook werkelijk doen zou. Zonder haar hand ervoor om te draaien, had ze me ten slotte om een klein verschil van meening voor eeuwig den rug toegekeerd. Dat ging ik gaandeweg begrijpen; ik voelde het als de nimmer opgeheven bedreiging boven mij, elken dag, elk uur, elke minuut van mijn geplaagde leven. En dat juist maakte mij nog laffer, nog nerveuzer, nog karakterlooser....

Haar eischen werden met den dag hoger. We maakten enorme sommen gelds samen op. In alle theaters, restaurants en bars waren wij bekende, royale bezoekers. En wat haar kleeren kostten! Het is ongelooflijk. Ook de mijne. Ik was vroeger nooit een chicard geweest, maar door haar, voor haar kleepte ik mij als de meest opvallende dandy. Gewoon fabel-

KOFFIEHUIZEN IN CAÏRO.

achtig waren de sommen, die er op deze manier mee gemoeid waren. Ik begrijp niet, hoe het nog een jaar achtereen zoo heeft kunnen duren. Mijn vader overtrof zichzelf; de gulheid van dien man was grenzenloos. Hij gaf maar altijd, en sommen dat het vaak waren! Vergeet niet, dat hij mij, zijn eenige kind, gewoon vergoedde. Als ik hem maar beloofde, nooit, nooit schuld te maken, dan gunde hij me alles, alles. Hij had een coulante levensopvatting als vele militairen van zijn verleden en leeftijd, en ik kon een potje bij hem breken. Maar de bedragen, die ik aldoor maar weer vroeg, en welke hij me altijd ook gaf, werden grooter en grooter. Al een paar keeren had hij me moeten weigeren. — „Ik heb niet meer, jongen,” zei hij, en wat hem dit weigeren kostte, was duidelijk op zijn verdrietig gezicht te zien, — „ik heb je bijna alles gegeven wat ik had. Ik leef van mijn pensioen, en als ik sterf, is er dus niets meer om van te leven voor jou, zoolang je geen positie hebt. Ik heb daarom een kleine som achteraf gehouden; dat is nu eenmaal een idee van mij, een stokpaardje, — oude menschen hebben nu eenmaal stokpaardjes, zoo je weet, — ik wil niet, dat jij, als ik sterf, nauwelijks in je eerste levensbehoeften kan voorzien, den eersten tijd althans. Neen, neen, gun me dat nu. En dring niet aan. Dat sommetje is van mij voor jou... later. Ik heb het in ma's cassette geborgen in de bovenste la van de chiffonnière tusschen de oude herinneringen van haar en jou; daar liggen haar kleeren nog en haar toilet-behoedigheden, en allerlei snuisterijen, even keurig nog in orde als toen ze nog leefde, en daar ligt jouw speelgoed, en je school-rommeltje, je weet wel... Enfin, dat is nu een idee van mij. Daar mag niemand aankomen. Dat is allemaal voor mij iets... iets heiligs,

EEN MARKT IN CAÏRO.

zie je"... En wanneer ik nog eens aandrong om hem toch, al was het maar een kleine som, uit de cassette afhandig te maken, kwam er een stroeve trek op zijn gezicht. — „Nee, neen, spreek daar niet meer over, jongen, zoolang je er prijs op stelt, goeie vrienden met je ouwen vader te blijven." Dit waren gewoonlijk zijn woorden. En toen ik eens het vuur hem heel na aan de schenen legde, zei hij (ik hoor het hem nog zeggen): „Nee, dat blijft zooals het is, daar ben ik werkelijk onverbiddelijk in. Dat doe ik voor jou. En ik doe het voor mezelf ook, zie je. Want ik verwijt me wel eens, dat ik te veel aan je grillen heb toegegeven. Dat ik je wat ik voor je bestemd had, zoo maar met beetjes telkens heb weggegeven als zakgeld, om het te verteeren. Met Wijntje en Kathrijntje... vrees ik nu achteraf. Maar de gedachte, dat ik toch nog een sommetje voor ernstiger tijd vóór jou van jou heb weten te redden, zie je, dat verlicht altijd nog mijn schuldbesef, jongen."

Het bleef erbij. Ik behoefde niet meer bij vader aan te komen. Ik wist me te redden, door op allerlei manier geld op te nemen. Maar dat kon niet lang toereiken, je begrijpt, voor al wat zij intusschen noodig had, en zeker niet voor haar nieuwe grillen. Want die had ze in dien tijd nog meer dan ooit. En naarmate ik daar minder aan voldoen kon, werd zij onhebbelijker, brutaler tegen mij, en naarmate ik mijn onmacht voelde, werd ik laffer, onderdaniger tegenover mijn plaagster, die ik meer dan ooit verafgoodde. Ze scheen zich zoowaar nog te vermaken met mijn marteling, want op een dag kwam ze mij opgetogen vertellen van een mooien ring met briljanten, dien ze bij Mooser in de uitstallast gezien had, en dien ze met kracht en geweld hebben wilde. Hij kostte maar driehonderd gulden, zei ze tartend. En toen ik haar wanhopig antwoordde, dat ik niet weten zou waar ik dat geld vandaan moest halen, lachte ze met haar treiterend lachje mij toe: „Dan zal Xavier hem mij wel geven. Met het grootste plezier van de wereld," zei ze.

Het was of er een gif mijn bloed indrong; mijn ziel was daar ineenen als verwilderd.

— „Xavier! Xavier! Je hadt met hem moeten trouwen," beet ik haar toe.

— „Had ik het maar gedaan," tartte ze.

— „Waarom, mensch, in 's Hemel's naam, waarom?" schreeuwde ik haar in het gezicht.

— „Omdat ik het dan beter had gehad dan bij jou met je armoe."

— „Dat is gemeen, dat is gemeen," riep ik woedend, — „hàd het dan gedaan. Hàd het dan gedaan."

— „Spijt genoeg. Spijt genoeg," hoonde ze.

— „Maar waarom heb je dan mij genomen?" vroeg ik haar, buiten mezelf.

— „Misschien wel om hem te plagen," zei ze valsch. En

MARKTSCÈNE TE CAÏRO.

toen ging ze rustig een kopje thee zitten drinken, met heel kleine slokjes. Ik zie het nog voor me, heel, héél langzaam, telkens den mond vooruit toetend bij elken teug, en daarbij af en toe een klein hapje nemend van een biscuitje, dat ze spelend tusschen haar kleine tanden vermaalde.

Ik keek toe. Ik stikte bijkans van razernij. Te meer daar zij den laatsten tijd nog meer dan vroeger met dien man scheen op te hebben.

— „Je meent niet wat je daareven gezegd hebt", vleide ik, en ik verachtte mezelfen diep, als was ik de laagste bedelaar.

— „Misschien niet," glimlachte ze koel, en haalde de schouders eens op. Ze speelde met mij zooals haar tong en scherpe, kleine tanden met de stukjes biscuit speelden.

Wat er dien middag in mij omging, kan ik niet beschrijven. Ik zon en zon op uitkomst; en in dien éenen middag maakte ik meer plannen op en vernietigde er meer dan menig man in zijn heele leven. Mijn gedachten waren slechts op één doel gericht: haar den ring te geven. Om dat doel te bereiken zou ik, dat voelde ik, voor niets terugdeinzen. Den ring moest en zou ik hebben; met den ring won ik haar althans weer voor een poos, haar, zonder wie mijn leven mij ondenkbaar was....

In een gemoedsstemming, waarvoor ik geen woorden zou kunnen vinden, ging ik dien avond laat uit. Het is gisteren achttien jaar geleden geweest. Het was de avond van Allerheiligen. Menschen gingen langs de straat met palmen en bloemen, die zij in het late uur hadden gekocht voor de geliefde dooden. Ik stapte een café in om een glas brandewijn te drinken, „courage-water", zooals ze dat wel eens noemen en ik had dat wel nodig, want wat ik van plan was, leek mij soms zoo verschrikkelijk, dat ik geloofde het nooit te zullen durven. Maar telkens bepraatte ik mezelf, dat het moest, dat het de eenige uitweg was, en eindelijk geraakte ik in een toestand, waar aarzeling en twijfel als buitengesloten waren. Het was mij te moede of ik al bezig was mijn plan te volbrengen, vast van wil, zonder eenige vrees of schaamte of wat ook van al mijn gewone menschelijke gevoelens, als in een soort van trance.

Mijn ziel was buiten zichzelf getreden, terwijl ik zacht, o, zoo zacht, de straatdeur van mijns vaders huis met een vroeger al eens door mij nagemaakten sleutel opende. Toen ik als door een andere wereld door de duistere gang en langs de smalle trap naar boven sloop. Ik had de sensatie of mijn lichaam geen gewicht had: slechts mijn hersens voelde ik als werkelijk bestaand; die waren koel en sterk en ordenden stelselmatig al het gebeuren. Ik ging mijns vaders slaapkamer binnen en hoorde den ouden man luid snorkend ademen. Licht als ware ik stoffeloos, zoo vloog ik naar de kleine nachttafel, die ik precies in het donker wist te staan en waarop zijn sleutels lagen. Ik nam ze op zonder eenig leven ermee te maken, zocht den juisten uit, bracht dien in het sleutelgat van de bovenste la van de chiffonnière, die in dezelfde kamer stond, voelde tusschen kleeren en snuisterijen de kleine cassette en lichtte haar eruit. Ik zocht den

WINKELTJES AAN EEN LANDWEG BIJ CAÏRO.

terugweg al op, nog maar een paar stapjes lagen er tusschen mij en de gangdeur, toen ik tegen een stoel of ander meubel aanbotste; met een dreun viel iets op den grond. Ik stond doodelijk verschrikt stil. „Wie is daar?” klonk de stem van mijn vader door het vertrek. Het was of iemand mij met een hamer op het gebeente sloeg met één fellen klap, die door mijn heele skelet bleef natrillen.... Ik hoorde een plof. De oude was uit bed gesprongen. Hij stond al tusschen de deur en mij. Ik hoorde een kort klinkend geluid als van metaal. Hij zette den trekker van zijn revolver op. „Wie is daar?” klonk de groote stem nogeens dreigend door de verschrikkelijke stilte. Het was of mijn hart verschrompelde. Als verlamd viel ik met de cassette in mijn handen achterover op een stoel, die daar toevallig stond. Mijn helderziendheid en mijn energie waren volkomen vernietigd. Mijn bloed joeg onstuimig door mijn keel, die als een hart begon te kloppen. Toen er uit het donker geen antwoord tot hem kwam, hoorde ik den wakkeren ouden man een lucifer aanstrijken en met een flap sprong dan het gaslicht boven de tafel aan. In dezelfde seconde, dat het licht opvlamde, zag ik mijn vader met den revolver in de hand staan en een pijlsnellen blik door de kamer werpen, doch tegelijk zag hij mij met het kistje op mijn schoot op den stoel tegenover hem zitten. En het was of zijn gelaatstreken uiteenvielen, zóo afzichtelijk veranderde hij.

— „Weg, weg, weg, jij,” zei hij krampachtig en met zulk een flauwe stem of het een zucht was. Ik weet niet wat mij op dat oogenblik bezielde, ik neem aan dat ik toen waanzinnig was. Ik sloot de oogen, maar als een spook rees vóór mij, zoodra ik mijn ouden vader niet meer zag, het dreigend beeld van de beminde. Ik sprong overeind, en rende met de cassette in mijn handen het huis uit. Het was of de muren mij nagilden. Ik voelde mij het laagste, het liederlijkste wezen ter wereld. Maar één hoop, één troost was er, die alles goedmaakte: Straks als ik thuis kwam, zou ik haar het geld geven om den ring te koopen, en zij zou mij weer in genade aannemen!...

Hier brak het verhaal in één langen snik. De vagebond had woest de handen, tot vuisten gebald, in de oogholten gedrukt.

Het was stil om ons henen. Zoo stil als het misschien nog nooit op de wereld was geweest, leek het mij. Sprakeloos zat ik naast den ongelukkigen vagebond, en keek omhoog naar den zeer lichten diepen hemel, waar duizenden sterren vonkelden, en een diepe meewarigheid sloop mijn hart binnen.

— „Maar het ongelooflijkste komt nog,” begon de verteller kort daarop met een stem, die wel uit een diepen afgrond leek op te komen. — „Toen ik met het geld thuis kwam, was zij nergens te vinden. Een paar met potlood op een papier gekrabbelde woorden berichtten mij, dat zij was weggegaan... met Xavier. Niet ver van het briefje stond een leeg rond doosje van den juwelier Mooser. — Ik had de grootste laagheid van mijn leven tevergeefs bedreven”...

Het verhaal van den vagebond was teneinde. Hij zweeg, en drukte wederom de vuisten in de oogkassen.

En in den wijden diepen hemel stonden de lichte werelden der sterren boven de donkere aarde, waarop de menschen wonen.

JOB STEYNEN.

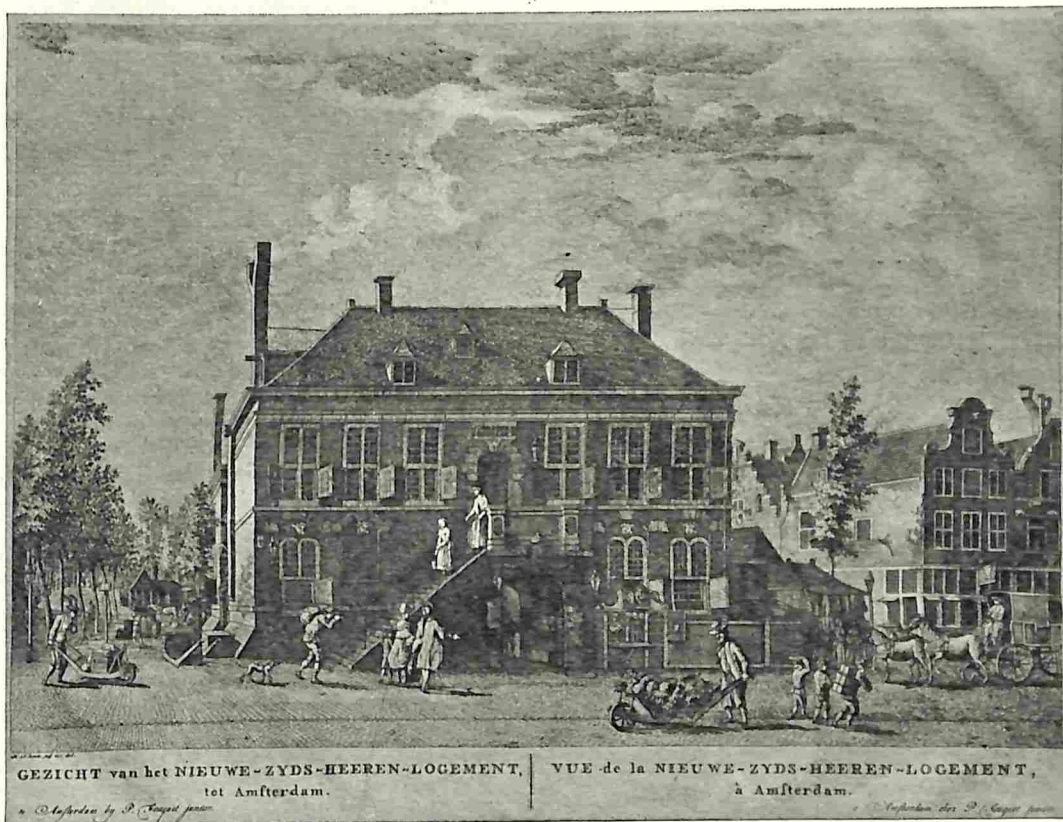
Dier tusschen de dieren.

Een Engelsche soldaat schreef den vorigen herfst uit Frankrijk over het genoegen om 's avonds bij kaarslicht nog wat te willen lezen in de tent.

Men kan zich voornemen om niet te letten op langebeenen — en andere muggen, welke bij honderden om u zijn, en te „willen” lezen trots alles. Al spoedig dwarrelt er echter een groote schaduw over uw boekbladeren en het gevecht met het wilde gedierte be-

gint, want een paar minuten later voelt ge in uw nek het beest van de schaduw neerkomen, dat op het gevoel af wel een vleermuis of jonge kat lijkt te zijn. Ge pakt het beet, terwijl de beminnaar der Natuurlijke Historie uit de tent schreeuwt het beest niet te doden. — 't Is een doodshoofdvlinde! verklaart hij opgetogen en hergeeft het beest voorzichtig buiten de vrijheid. Weer aan 't lezen laat een groote spin zich van boven af vlak naast u omlaagzakken, een andere verdwijnt tusschen het stroo, doch gij zet vastbesloten de lectuur bij kaarslicht door. Eensklaps kriebelt er iets geweldig tusschen borstrok en schouderblad, een handgreep haalt er een groote oorworm vandaan. Wijsgeerig berust ge erin dier tusschen de dieren te zijn en als het in de andere tenten duister wordt, concentreert het insectenleven zich om uw kaars; slakken, nachtuilen, kevers, van alles komt aangekropen of gevlogen. De bladzij, waaraan ge bezig zijt, wordt plots vanzelf omgekeerd, een groote schallebijter is er onder gekropen. Zoo gaat het voort met de verschrikkingen, die doen denken aan sommige griezelige platen van Doré! Ge vecht er tegen en doodt vele belagers, want ge zijt gelukkig geen boeddhist en als ge de kaars vechtensmoede dooft ziet ge honderden doden om de kandelaar verspreid. De winter zal gelukkig uw bondgenoot zijn tegen vijanden van deze soort! G.

HET WEST-INDISCHE HUIS TE AMSTERDAM.

HET WEST-INDISCHE HUIS TE AMSTERDAM.
HET OUDE WEST-INDISCHE HUIS OP DE HEERENMARKT GEBOUWD IN 1617 ALS VLEESCHHAL, VAN 1623—1647 ZETEL DER WEST-INDISCHE COMPAGNIE EN IN 1657 INGERICHT TOT LOGEMENT, BEKEND ALS HET NIEUWEZIJS HEERENLOGEMENT.
Uit den atlas Fouquet.

NOOIT zou het aan de West-Indische Compagnie gelukken zich tot een zoo machtig handelslichaam op te werken als de Oost-Indische, en de zetels van beide maatschappijen bewaarden in uiterlijk, structuur en omvang die verhouding.

Het West-Indische Huis op de Heerenmarkt was een minder aanzienlijk gebouw dan het Oost-Indische Huis op den Kloveniersburgwal, de voormalige Oost-Indische Kaai. Oorspronkelijk was 't een vleeschhal, gelijk het andere een bushuis (arsenaal). In 1617 had de stad opgenoemdemarkt, welke gedurende eenige jaren tot varkensmarkt diende, aan de zijde van den Haarlemmerdijk een vleeschhal gebouwd met eene bovenverdieping,

tot welke een zeer hooge trapstoep den toegang gaf. Die bovenverdieping diende tot wachthuis voor de schutterij, het benedengedeelte tot vleeschhal, en toen in 1623 het geheele gebouw aan de W.-I. Comp. in huur werd afgestaan, herinnerden de steenen ossenkoppen in den voorgevel nog aan de vroegere bestemming.

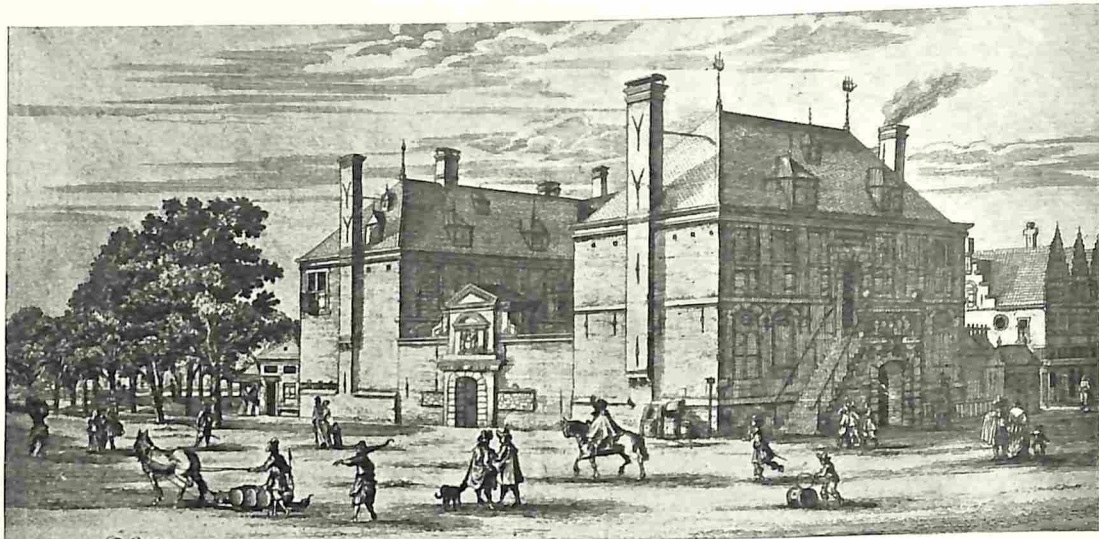
De maatschappij legde iets aan haren zetel ten koste; het gebouw werd vergroot met een zijvleugel, een achtergebouw en een ommuurde binnenplaats daartusschen. In zoover voldeed de inrichting nog aan het eerste doel, dat daarachter eenige overdekte vleeschbanken werden opgericht. Deftig was de omgeving niet; vooreerst van wege die kudden zwijnen. Vondel noemde dan ook in een zijner hekeldichten de Heerenmarkt „Varckensmart” en de Haarlemmerdijk „Varckensdijk”. Voorts bracht het bedrijf van een groot zeevaartkantoor het komen en gaan van talrijke varengasten met zich en dit veroorzaakte weer de vestiging in die buurt van tal van kroeghouders, slaapbazen en lichtekooien. De naam Heerenmarkt werd haast tot parodie.

In 1621 opgericht, scheen de Comp. tot snellen wasdom te zullen komen, toen hare bevelhebbers en hare vlootvoogden belangrijke voordeelen in Brazilië behaalden. De admiraals Loncq en Bankert ter zee, prins Joan Maurits van Nassau-Siegen en Artichofski te land vermeesterden een groot gedeelte van de Spaansch-Portugeesche koloniën; Brazilië scheen als 't ware het eerste bolwerk te zullen worden van een groot koloniaal rijk. Het bestuur van den gouverneur Joan Maurits bijgenaamd „de Braziliaan”, vermeesterde den invloed der Comp. en de uitbreiding van haar landbezit; 't liet zich aanzien dat dit

wingewest voor haar een even duurzame bron van voorspoed zou worden als Java voor de Oost-Indische Compagnie. Tusschen de jaren 1623 en 1636 had zij meer dan 800 schepen in de vaart, eene vaart die feitelijk eene kaapvaart was; voor eene waarde van meer dan 40 millioen werd in die jaren buitgemaakt. Amsterdam was de voornaamste participant in de zaken der Comp.; hare Kamer had 4/9 der aandelen in handen en in het college der 19 bewindhebbers benoemde deze Kamer er 8. Ook van de uitdeelingen, welke eens tot 50 pCt. van het kapitaal stegen, had Amsterdam het leeuwendeel. Dat was na de verovering van Piet Hein's befaamde zilvervloot, in 1629. Een buit ter waarde van 11½ millioen gulden werd toen in het West-Indische Huis opgeschuurd, maar veilig lag die buit er niet. Het scheepsvolk, ontevreden over het hun toegewezen buitgeld en opgeruid door de vele matrozenliefjes op de Heerenmarkt, waagde een aanslag op het gebouw ten einde zich van den aldaar opgehoopten schat meester te maken. Zij moesten uiteengejaagd worden door het garnizoen onder bevel van Jacob Wijts en Nicolaas Hasselaar. Zoo kon Vondel den spot drijven met de Calvinistische bestuurders van de W.-I. Comp., welke thans zoozeer de hulp behoeften van de vendels voetvolk, over wier komst in de stad zij indertijd geklaagd hadden. In zijn hekelicht „Op het ontzet van Piet Hein's buit” voerde de dichter dezen laatste als St. Pieter op, als St. Andries den regeerenden burgemeester en kolonel Andries Bicker, als St. Japik den wachtmeester Jacob Wijts, als Symen Vaer den oud-schepen Simon v. d. Does, en als St. Klaes den majoor Nicolaas Hasselaar, te voren wegens zijn optreden tegen 't plonderzieke grauw een moordenaar gescholden. Deze heiligen waren 't, die den millioenenschat redden; en Vondel voerde het West-Indische Huis sprekende in met de regels:

Ik stak noch in een gekk Kaproen
Doe 'k zay, waer toe dit Garnizoen?
Maer doen de moetwil, opgeruit
Begon om Sinte Pieters buit
Een kangs te wagen, driest en dom,
Met vliegent vendel, slaende trom,
Doen quam my 't krygsvolk wel te pas,
De steenen vlogen door het glas,
Ik docht dees Geuzen binnen Spaens:
Of is Sint Pieter Harmiaens?
Griet almanshoer die stong met smart
En gluerde by de Verkensmart,
Mit al de lange Verkensdyk
Op 't opengaan van 't hemelryk:
Men ley een stik geschuts aen boort
Om rammen Sinte Pieterspoort:
Die riep Sint Angdries aen om hulp:
Sint Japek kruip nou uit jou schulp.
O Sinte Klaes, kreet Symen Vaer,
Trek aen, jy bent gien Moordenaar.
De Sankten trokken op byget,
En hierdeur was de buit ontzet,
En zoo bleef Sinte Pieter baes:
God loon 't Sint Japek en Sint Klaes.

HET OUDE WEST-INDISCHE HUIS OP DE HEERENMARKT IN DE ZEVENTIENDE EEUW, VAN TER ZIJDE GEZIEN.

De verovering der Zilvervloot, waarvan de lading aldus behouden werd, was het voornaamste wapenfeit in de geschiedenis der W.-I. Comp. De onderneming nam zooveel vlucht dat bewindhebbers in 1642 op den noordelijken hoek van Rapenburg tegenover de Kalkmarkt een groot en hecht gebouwde pakhuys voor de overzeesche producten konden laten optrekken, bekend als het West-Indische Buitenhuis. 't Was een hoog gebouw met drie gevels, de middelste gedekt met een frontespie waar in was uitgehouwen het monogram der Comp., de dooreengeslingerde letters G.W.C. (Geoctroyeerde W.-I. Comp.). Het perceel bezat ruime zolders en woningen voor een paar beamtten; later werd het gebruikt voor het Koloniaal Etablissement.¹⁾ Vier jaren later richtte men tot de vroedschap het verzoek om in plaats van het gebouw aan de Heerenmarkt, dat niet meer aan de behoefte voldeed, een nieuw West-Indisch Huis te bouwen. Maar dit verzoek werd afgeslagen. Want de zaken in Brazilië gingen niet meer naar wensch; de kroniekschrijver liet er zich over uit: „Men voorzag naar 't schijnt het verval der Maatschappye, welker zaaken ten deelen tyde reeds geweldiglyk verlopen waren, en eerlang zo veel verder verliepen dat zy in 't jaar 1654 gantsch Brazil wederom kwyt raakte. Zy was toen niet in staat om de huur van haar Huis op den Haarlemmerdyk op te brengen”.

De in 't achterschip geraakte Comp. verplaatste daarop in 1647 haren zetel naar het pakhuys op Rapenburg, terwijl het W. I. Huis ledig bleef staan totdat het in 1657 werd ingericht tot een logement, bekend als het Nieuwe Zijds Heerenlogement. Wagenaar schreef er van:

„Het gebouw heeft twee ingangen, een van vooren onder den steenen trap naar 't Wagthuis, 't welk hier nog gebleeven is, en een aan de oostzijde uitkomende op de binnenplaats alwaar ook een verdek tot een afslag getimmerd is, wordende alhier de meeste openbare Verkoopingen van Schepen, en ook somtijds Verkoopingen van Houtwaaren en andere Koopmanschappen gehouden. Wijders is het Logement voorzien van eene groote zaal en verscheiden andere vertrekken en slaapkamers, bekwaam om aanzienlijke luiden te herbergen. De beide ingangen zijn van boven met Stads wapen versierd.”

Deze bestemming behield het gebouw tot het jaar 1825, toen het werd aangekocht door de Hersteld Lutherse gemeente. Deze richtte het in tot weeshuis en oudemannen- en vrouwenhuis, bij welke gelegenheid het naar de behoefte verbouwd werd, en o.m. de dubbele hooge trap aan de voorzijde weggebroken. Andere verbouwingen tusschen de jaren 1841 en 1854 veranderden evenzeer de physionomie van het perceel; de oude gravures, hierbij gereproduceerd, toonen aan hoezeer het oorspronkelijke gebouw verschilde van het latere.

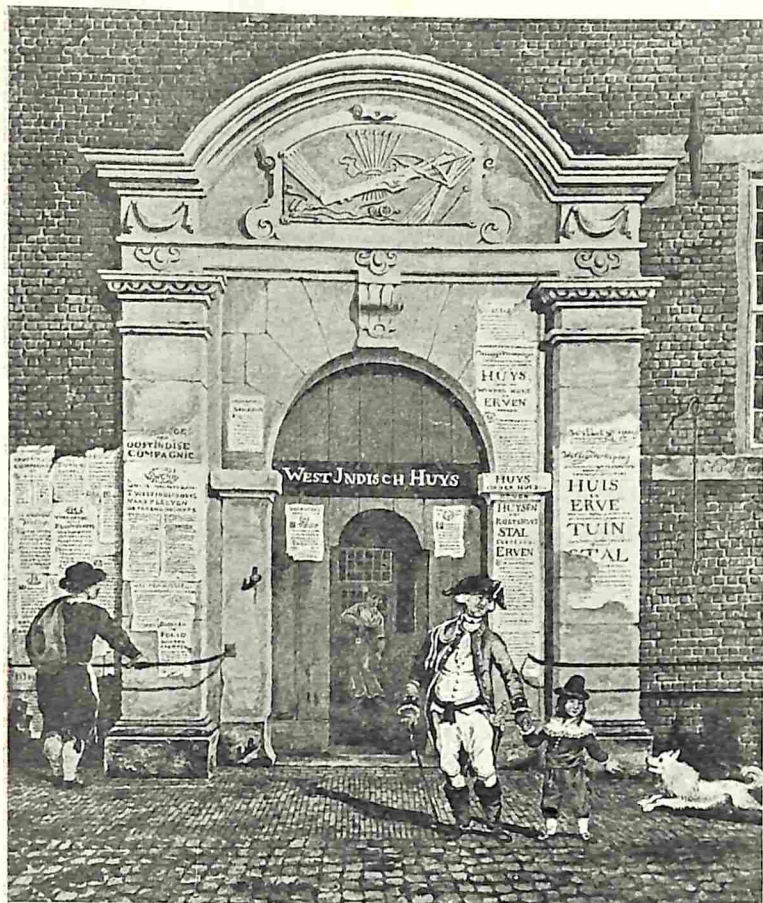
De maatschappij, welke daaraan haren naam had verbonden, had toen reeds lang opgehouden te bestaan. In 1674 hadden de Staten Generaal besloten de W. I. Comp. op te heffen. Wel werd ze gereconstrueerd en aanstonds een nieuwe en gelijknamigemaatschappij opgericht, doch

¹⁾ In 1913 werd dit laatste overgebracht naar een perceel op den Westerdoksdijk en het pakhuys op Rapenburg keerde tot zijne oorspronkelijke bestemming terug. Het werd toen als zoodanig verhuurd aan de Ned. Handel-Maatschappij, die het reeds vroeger ten deele in huur had bezeten, doch werd in 1916 overgedragen aan het departement van Financiën, waaronder het thans ressorteert.

HET OUDE WEST-INDISCHE HUIS OP DE HEERENMARKT IN DE NEGENTIENDE EEUW.

POORT VAN HET WEST-INDISCHE HUIS,
(VOORMALIGE VOETBOOGSDOELEN) ZETEL DER COMPAGNIE
NA 1674, IN 1792.

Naar de tekening van H. P. Schouten in den atlas Splitgerber.

dit geschiedde op een veel kleiner schaal en alleen ten behoeve van den weinigen handel, die nog op West Indië gedreven werd. De gouden dagen van de kaapvaart waren voorbij, „sans espoir de retour”. De nieuwe W. I. Comp. nam toen in huur de Voetboogsdoeelen op 't Singel, terwijl omgekeerd het pakhuis op Rapenburg, waar toch geen producten meer binnen kwamen, verhuurd werd aan de stad, die het tot werkhuis voor bedelaars bestemde. In 1736 besloten partijen elkaar met gesloten beurs te betalen, en de Voetboogsdoeelen te ruilen tegen het voormalig pakhuis. Doch dit besluit werd niet ten uitvoer gelegd; 't bleef bij huur over en weer. De directeuren van de Societeit van Suriname, ten jare 1682 opgericht, bleven derhalve in het gebouw op 't Singel vergaderen, waar de emblemen in den voorgevel, een voetboog met pijlen en ander oorlogstuig al evenzeer een twijfelachtig teeken vormden als de vier steenen ossenkoppen van het gebouw op de Heerenmarkt.

De volksmond bleef dit laatste, trots alle verandering in zijn bestemming en alle verandering in zijn uiterlijk, nog lang het West-Indische Huis noemen; en de herinnering aan de vroegere Comp. werd nog eens verlevendigd door de gedenkstukken aanwezig op de Historische Tentoonstelling van het jaar 1876. Men zag daar verschillende teekeningen van het oude gebouw, een bokaal met het opschrift 't Welvaren van de W. I. Comp. (hier had het brooze glas het welvaren overleefd) een zilveren gedenkpenning aan den directeur generaal der Comp., Johan Root, geschonken, een kaart van Suriname op satijn, met de namen der Amsterdamsche bewindvoerders, enz.

Het voormalige W. I. Huis en het voormalige W. I. Buitenhuis tellen nog altijd onder de historische gebouwen van Amsterdam. Maar het groote handelslichaam, dat hier eenmaal zijn zetel had, vertegenwoordigde slechts onder aanzienlijk voorbehoud de glorie des lands. Want, gelijk Busken Huet opmerkte, „de W. I. Comp. is wezenlijk nooit iets anders geweest dan „eene naamloze vennootschap voor het rooven van spaansche retourvloten.” En het gebouw herinnerde den landgenoot tevens aan het verlies van eene uitgestrekte kolonie, van dat „verzuimd Brasil,” waaraan O. Z. v. Haren zijn treurzang wijdde:

Verzuimd Brasil, o rijke gronden,
Wier aard is diamant en goud,
Ik hoor uw overgaaf verkonden,
Wijl Bankert u niet meer behoud. Enz.
S. KALFF.

DE PELSJAGERS.

(Vervolg van blz. 603).

Er was niets aan te doen en de menschen hielden op met schreeuwen. Met groote, wilde oogen stonden ze in den rossen gloed te staren. Onder de beelden, welke zich dien nacht onuitwischaar op Ambrose's ziel drukten, was het gezicht van al deze bewegingloze gestalten, met hun donkere door de vlammen verlichte gezichten, een der meest indrukwekkende. Hij gevoelde zich ziek van angst bij het ontwaren der teekenen van rijzende woede. De gezichten van de mannen kregen een onheilspellende uitdrukking en meer dan eens hoorde hij hen iets omtrent John Gaviller mompelen. Velen gingen naar de tepees en keerden met hun geweren terug.

Ambrose zocht Watusk. Hij kon zich alleen door hem met de menschen in verbinding stellen. Hij vond hem alleen, op een kleinen afstand achter een boschje populieren, waar hij alles kon zien zonder zelf gezien te worden. Ambrose haalde hem er tegen zijn zin uit en sprak hem ernstig toe.

„De menschen winden zich erg op. Ze praten van Gaviller. Jij en ik moeten zorgen, dat er niets ernstigs gebeurt. Je moet hun zeggen, dat Gaviller hard is, maar dat hij zich aan de wetten houdt. Hij heeft het niet gedaan. Het is een daad van een anderen vijand.”

„Wat geeft het als ik het zeg?” antwoordde Watusk gemelijk. „Ze gelooven er niets van.”

„Jij bent hun leider!” riep Ambrose. „Het is jouw plicht om te zorgen, dat ze zich nergens aan schuldig maken. Als je niet spreekt, komt alles op jouw hoofd neer, wat er ook gebeurt. Ik zal tegen je getuigen. Zeg hun, dat ze tot morgen wachten, dan beloof ik, dat ik den schuldige zal vinden.”

„Weet je dan wie het gedaan heeft?” vroeg Watusk scherp. „Ik zal niets zeggen voor ik bewijzen heb,” antwoordde Ambrose voorzichtig. „Wat is er met de mannen gebeurd, die je op wacht hebt gezet?”

„Ze zeggen, dat ze een spel gespeeld hebben bij een lantaren aan de deur,” zei Watusk. „Niets gezien en niets gehoord hebben ze. Alles is afgebrand!”

„Hm!” zei Ambrose.

Ze bewogen zich nu onder het volk. „Spreek ze toe!” riep Ambrose. „Zeg hun, dat, als ze zich rustig houden, Ambrose Doane het verbrande graan zal betalen en nog wat voor hen zal malen. Zeg ze, dat ze moeten wachten en dat ik alles in orde zal brengen. Zeg ze, dat als ze van nacht moeilijkheden veroorzaken, de politie hen zal komen halen en dat hun kinderen dan zullen verhongeren.”

Watusk begon het volk inderdaad toe te spreken, doch hij bleef lusteloos. Hij sloeg een erbarmelijk figuur. Het was niet duidelijk of hij onwillig was zich tegen hen te verzetten of alleen maar bevreemd. Ambrose wist zelfs niet wat Watusk tegen hen zeide. Hoe het ook zij, de mannen negeerden hun leider. Dat hij zoo afhankelijk was van zulk een armzalig wezen, maakte Ambrose razend. Hij volgde Watusk en in het Engelsch bezwoer hij hen kalm te blijven. Zijn stembuiging en gebaren deden hen iets van zijn bedoelingen begrijpen, doch onwelwillend en achterdochtig haalden zij de schouders op. Dat Ambrose opkwam

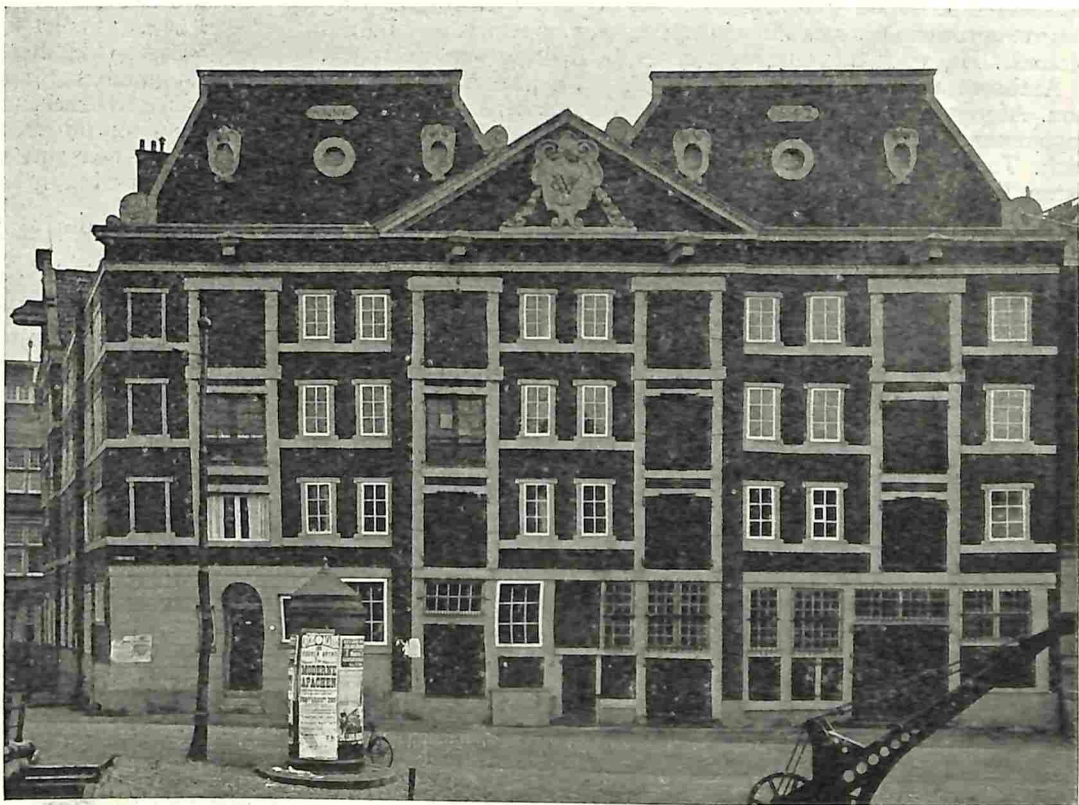

Foto C. Steenbergh.

HET WEST-INDISCHE BUITENHUIS, GEBOUWD IN 1642 EN ZETEL DER
COMPAGNIE VAN 1647 TOT 1674.

HET KASTEEL GEYSTEREN BIJ VENRAY, IN 'T BEGIN DEZER MAAND AFGEBRAND.
DE BOSSCHEN, TEMIDDEN WAARVAN HET OUDE GEBOUW EERTIJDZ ZOO SCHILDERACHTIG LAG, WAREN REEDS
IN DEZEN OORLOGSTIJD DOOR DEN EIGENAAR GESLOOPT.

voor zijn verklaarden vijand, John Gaviller, scheen hun, in hun eenvoud, dubbelhartigheid.

Het dak van den brandenden shack viel in en zond een prachtige stroom van vonken naar boven. Op hetzelfde oogenblik, als op een signaal, begon een der wilden zijn geweer boven zijn hoofd te zwaaien en hartstochtelijk een beschuldiging uit te spreken. Wederom hoorde Ambrose den naam John Gaviller. Onmiddellijk begon het rumoer weer. Kreten van goedkeuring beantwoordden den spreker van alle kanten. De man was buiten zichzelf. Hij wees met zijn geweer in de richting van de rivier.

Ambrose wachtte niet om meer te hooren. Hij zag wat er komen zou. Afgrijzen vervulde hem. Hij liep naar de rivier, elke spier inspannend om snel vooruit te komen. Hij hoorde hen achter zich. Toen berouwde het hem bitter, dat hij de boot daar had laten liggen. Den oever afspringende, zette hij zijn schouders onder den boeg en trachtte de boot weg te duwen. Gaarne zou hij het vaartuig hebben opgeofferd. Doch hij kon er geen beweging in krijgen. Tole Grampierre en Greer voegden zich bij hem.

„Vlug!” riep Ambrose buiten adem. „Duw hem den stroom in.”

Doch op dat oogenblik stroomde de geheele stam naar het water. Ambrose en zijn twee helpers sprongen in den boeg en trachtten de anderen er uit te houden. De oude Simon voegde zich spoedig bij hen.

„Terug! Terug!” schreeuwde Ambrose. „Om godswil, luister naar mij, mannen! Ga naar huis en praat tot morgen. Morgen komt de waarheid aan het licht. De politie komt. Ze zullen je recht doen. Jullie hebt het recht nu aan je zijde. Als je de wetten van den blanke overtreedt, wordt je vernietigd. Waar is je opperhoofd? Hij weet, dat ik de waarheid zeg. Watusk is er niet. Die waagt zijn hals niet.”

Zijn woorden hadden evenveel uitwerking als een straaltje water in een grooten brand. Zij deden geen poging om Ambrose uit den boeg te dringen, doch een menigte mannen begaven zich aan weerskanten van de boot te water en lichtten haar van de steenen af. Toen klommen zij over de zijden en van achteren af duwden zij Ambrose en zijn helpers in de boot.

Ambrose riep tegen de zijnen: „ga naar huis en blijf den geheelen nacht thuis. Jullie moeten buiten de kwestie blijven.” „Wat ga je doen?” vroeg Simon.

De boot dreef reeds weg en de bemanning stak de riemen uit. Zonder te antwoorden, liep Ambrose het water in en klauterde hij in de boot. In de verwarring en de duisternis zagen ze niet of hij blank

of rood was. Hij verborg zich zoo goed mogelijk in den boeg. Zijn eenige duidelijke gedachte was hoe hij een geweer kon krijgen. Wat hij zou doen, wanneer ze aan de overzijde landden, wist hij niet.

Instinctmatige voorzichtigheid deed de Indianen zwijgen en gedurende de overvaart waren het rommelen van de zware riemen in de riemgaten en het plassen van het water de eenige geluiden. Staande op een klein platform achter op de boot en vaag tegen de lucht afstekende, stond de man, dien Ambrose herkende als dengene, die het sein tot een aanval op Gaviller gegeven had. Hij was van middelmatige grootte, doch onder de Kakisas was hij een groote man met een lange bos haar, recht afgeknipt zooals dat van een Marker visscher, in zijn nek.

Gedurende de vaart verwonderde het Ambrose zeer, plotseeling zacht aan zijn mouw getrokken te worden. Hij nam den man nauwkeurig op en herkende ten slotte Tole onder zijn breedgeranden hoed.

Hij fluisterde hem in het oor: „Ik heb je gezegd, dat je naar huis moest gaan.”

„Ik ga met jou,” fluisterde Tole terug. „Wij zijn vrienden.”

Ambrose voelde iets warms om zijn hart. Hij had behoefte aan een vriend. Hij greep Tole bij den schouder.

„Heb je een geweer?” vroeg hij.

De half-bloed schudde het hoofd.

„Zie, dat je voor ons elk een geweer krijgt,” zei Ambrose.

Op het oogenblik, dat de boot den grond raakte aan den overkant, hieven de Indianen een vreeselijk geschreeuw en gegil aan en klauterden zij op den wal. Ambrose en Tole waren mede de eersten uit de boot. Te zamen trokken zij zich een weinig in de duisternis terug om te zien wat er zou gebeuren. Het was niet noodig de lieden van de Maatschappij te waarschuwen; het geschreeuw had dat reeds gedaan. De wilden beklommen den oever onder het uiten van rauwe, beestachtige kreten. De gewoonten van dertig jaren van vrede werden afgeworpen als een kleed. De jongelieden van den stam hoorden dien avond voor het eerst den strijdkreet.

Ambrose volgde hun op de hielen. Tot zijn groote verlichting wendden zij zich eerst naar het magazijn. Hij had nog een weinig tijd. Het eenige, dat hij kon doen, was zijn hulp aan de verdedigers aan te bieden.

„Ik ga naar de zijdeur van Gaviller's huis,” zei hij tegen Tole. „Zie dat je geweren krijgt en kom dan daar bij me.”

(Wordt vervolgd).